

Мінцис Елла Євгеніївна
Лабатюк Ірина Петрівна
м. Івано-Франківськ (Україна)

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕСЕ

Мистецтво слова і на сьогоднішній день продовжує здійснювати визначальний вплив на науково-естетичний розвиток людства. Воно спрямоване не лише на чуттєво-емоційну сферу, а й на сферу розуму, і володіє можливостями втілення та передачі найбільш характерних рис зображуваних явищ. Це знаходить своє вираження в жанровій різноманітності, великій кількості літературних форм, прийомів та засобів.

В сучасній літературі одним з найпродуктивніших та цікавих жанрів є есе, що в перекладі з французької (*essai*) означає «спроба, проба, нарис», (від лат. *exagium* «зважування»), есе визначають як «невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми» [2; 249]. Серед властивих есеїстичному стилю рис виділяють такі: присутність індивідуальної позиції автора, оригінальна манера викладу, невеликий обсяг, лаконічність, поєднання елементів художньої образності з науковими міркуваннями.

Есе як окремий жанр був заснований у Франції в кінці XVI століття письменником Мішелем де Монтенем. Автор писав про себе, свої почуття та особисте життя з вражаючою відвертістю. Поступово жанр есе перемістився до Англії. Хоча саме там він досяг вершини розвитку, характер його з роками змінювався. Так, на початку XVII століття відомим есеїстом став Френсіс Бекон. Але теми, які розкривалися у його творах були надзвичайно серйозні, а стиль піднесений та суворий. На відміну від Ф.Бекона, твори його послідовника Абрахам Коулі (1618-1667) були написані у манері, що була притаманна французькому засновнику жанру, та мали суто особистий характер. Серед

найвидатніших англійських авторів есе був Чарльз Лемб (1775-1834). Його твори були всесвітньо визнані, як віхи цього жанру. У його творах сполучалися елементи гумору, фантазії та почуттів [6].

Незважаючи на популярність, в теорії літератури ще не існує сформованої концепції даного жанру. Дискусії відбуваються над питанням до якої з літератур можна віднести есе.

Зважаючи на суперечливі погляди щодо жанру, що описується, дослідження ставить за мету визначити, риси якого жанру переважають у есе. Об'єктом дослідження є твори англомовних авторів.

Отже, деякі науковці вважають, що есе належить до жанру, «який лежить на стику художньої та публіцистичної (часом науково-популяризаторської) творчості.» [1; 275]. А такі дослідники як Лейдерман Н.Л, Купріяновський Л.В., Кірнозе З.І., Цвайг Г.М. відносять жанр есе, разом з такими жанрами, як автобіографія, біографія, щоденник, мемуари, нарис, епістолярна література, документальна драма і ін. до так званої "художньо-документальної літератури" або, інакше, до "літератури факту"[5]. Варто зазначити, що в есе розглядаються актуальні проблеми досить широкого спектру наукових дисциплін, включаючи філософію, естетику, мораль, політику тощо. Саме те, що об'єкти, зображувані в есе, відповідають об'єктам дослідження даних наук та чітка логічна структура твору («найтипівішими композиційними особливостями есе є: заголовок, ключове речення, початок і закінчення, когерентність, порядок викладення фактів, абзац, когезія ... композиційний прийом обрамлення» [4; 130]) дає нам можливість співвіднести есе з науковою літературою. Пропри це манера викладу в есе, якій властива емоційність, образність та вільна мова автора (із застосуванням різноманітних стилістичних засобів) наближує цей жанр до художньої прози. Вагомим аргументом, що засвідчує публіцистичність даного жанру є актуальність, суспільна значимість тематики і те, що жанр есе «в епоху постмодернізму є чи не найчастіше вживаним у якісній журналістиці»[3; 3].

Попри використання жанру у власному творчому процесі окремих письменників, журналістиці та науковій діяльності, есе також використовують

як метод оцінки знань в навчальному процесі. Практика написання екзаменаційних робіт у формі есе вже давно впроваджена у європейській та американській системі освіти. В нашій країні його застосування набуває широкого попиту.

Підсумовуючи вищезазначене, доцільним є зауважити, що «кожне конкретне есе "балансує" між науковістю, публіцистичністю і художністю, наближаючись і віддаляючись від цих трьох полюсів»[5]. Але в результаті проведеного аналізу 16 есе письменників англomовних країн, ми дійшли висновку, що в більшості випадків спостерігається тяжіння до публіцистичності, проте в деяких присутність великої кількості стилістичних засобів засвідчує художність творів.

Література

1. Галич О.А. Теорія літератури: Підруч. для студентів філолог. спец. вищ. закл. освіти / О.А.Галич, В.М.Назарець, Э.М.Васильєв; За наук. ред. О.Галича; Худож. оформ. О.Григора. – К.: Либідь, 2001. – 487 с.
2. Літературознавчий словник-довідник / Гром'як Р., Ковалів Ю. та ін. – К.: Академія, 1997. – 752 с.
3. Логвиненко Л. А. Художньо-публіцистичні жанри: Методичні матеріали для студентів заочного та дистанційного навчання зі спеціальності “Журналістика”. – Харків, 2002. – 23 с.
4. Мінцис Е.Є. Композиційні особливості англійського есе // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Випуск 7. – Івано – Франківськ: Плай, 2003. – 184с.
5. http://psujourn.narod.ru/lib/liamzina_essay.htm
6. http://Britannica/2001/cache/info_10 .html